

154211

دانشگاه یزد
دانشکده هنر و معماری
گروه معماری

پایان نامه
برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
رشته معماری

طراحی مرکز هنرهای معاصر اصفهان

اساتید راهنما:
مهندس محمد حسین مسعودی
دکتر مسعود نبی میبیدی

استاد مشاور:
دکتر حمید ندیمی

پژوهش و نگارش:
محسن کمالی

۱۳۸۸/۷/۱

گروه مطالعات مرکز معماری یزد
تیم مرکز

اسفند ۱۳۸۷

۱۲۶۸۷۱

تقدیم به

پدر و مادرم

با سپاس بیکران از:

جناب آقای مهندس محمد حسین مسعودی استاد راهنمای فرزانه، که هدایت های هوشمندانه ایشان همواره در این راه دشوار راهگشا و بی انتها بود.

جناب آقای دکتر مسعود نبی میبیدی، استاد راهنمای عزیز، که در دوران تحصیل همواره از تجربیاتشان بهره بردم.

جناب آقای دکتر حمید ندیمی، استاد مشاور گرانقدر و بزرگوارم، که شاگردی او افتخار بزرگی در دوران تحصیل بوده و هست و همواره در خاطر، روشن و پرغرور خواهد ماند.

و همچنین سپاس از اساتید بزرگوارم که در طول دروان تحصیل از دانش بی پایان آنان بهره بردم، جناب آقای دکتر محمود رازجویان، جناب آقای دکتر حسین آیت اللهی، جناب آقای دکتر هادی ندیمی، جناب آقای دکتر حمیدرضا شایان، جناب آقای دکتر سید مجید مفیدی، جناب آقای دکتر خاتمی، جناب آقای دکتر کاظم مندگاری، جناب آقای دکتر کوششگران و جناب آقای مهندس مهدوی پور.

و یگانه سپاسم تقدیم معلمی که اکنون دیگر در میان ما نیست، اندیشه ها، و تفکراتش همیشه ماندگار خواهند بود و روزی که از دیار ما رفت، تصویری زنده از تفکری خلاق و پویا، منطقی شفاف و صریح در ذهن باقی گذاشت، زنده یاد مهندس سید هادی میرمیران.

مدیریت تحصیلات تکمیلی

صور تجلسه دفاعیه پایان نامه
دانشجوی کارشناسی ارشد

شناسه: ب/ک/۳

جلسه دفاعیه پایان نامه تحصیلی: محسن کمالی

دانشجوی کارشناسی ارشد مجتمع هنر و معماری دانشگاه یزد در رشته/گرایش معماری

تحت عنوان: طراحی مرکز هنرهای معاصر اصفهان

و تعداد واحد: ۶ در تاریخ ۸۷/۱۲/۱۴ حضور اعضای هیأت داوران (به شرح ذیل) تشکیل گردید.

پس از ارزیابی پایان نامه توسط هیأت داوران، پایان نامه با نمره: به عدد ۱۷/۵ و به حروف هفده و نیم و

درجه ممتاز مورد تصویب قرار گرفت.

عنوان	نام و نام خانوادگی	امضاء
استاد/ استادان راهنما:	مهندس محمد حسین مسعودی	
استاد/ استادان مشاور:	دکتر حمید ندیمی	
متخصص و صاحب نظر داخلی:	دکتر سید علی اکبر کوشش گران	
متخصص و صاحب نظر خارجی:	دکتر محمدرضا نقصان محمدی	

نماینده تحصیلات تکمیلی دانشگاه (ناظر)

نام و نام خانوادگی: دکتر منصور رفیعیان

امضاء:

چکیده

معماری ایران به فراخور شرایط زمانی، مکانی تاثیرات گوناگونی را به خود دیده است، اما اندیشه تجددگرایی و آنچه که ورود مدرنیته به ایران نامیده شده، معماری گذشته ایران را دستخوش تغییرات گوناگونی کرد و تفکرات و اندیشه های شکل دهنده در دوران معاصر که ره آورد اندیشه از دوران مدرن به شمار می آیند، معماری را آماج تعاملات و بازخوردهای خود قرار داد.

معماری گذشته ایران که در زمان و مکان خود از با ارزشترین میراثهای فرهنگی جهانی به شمار می رفت و در طی قرون گذشته با غنای ویژه خود بر معماری سایر فرهنگ ها و تمدن ها نیز تاثیر می گذاشت، و نشان از یک حرکت رو به رشد و تعالی داشت؛ امروزه در جایگاهی قرار گرفته که یکی از مسائل روز و مهم معماری ایران، رسیدن به معماری ارزشمند ایرانی می باشد که همچون گذشته جایگاهی والا و نقشی برجسته در سطح جهانی ایفا نماید.

طراحی مرکز هنرهای معاصر پیش و بیش از اینکه در پی خلق پروژه ای در زمینه ی معماری باشد در پی یافتن پاسخی به بحران شکل گرفته در معماری معاصر ایران و حرکت از حاشیه به متن در معماری است. بدین منظور سعی در پیمایش گامی چند در مسیری داشته که بیشترین تاثیرگذاری را بر شکل گیری این بحران داشته است. بطور خلاصه گفتارهای این مسیرها به قرار زیر است:

گفتار دیباچه، که شامل اهمیت و بیان موضوع، روش پژوهش، تعاریف، تشریح و تبیین موضوع است، زمینه ذهنی خواننده را برای گفتارهای اصلی آماده می کند. گفتار دوم، بیانی است اجمالی از چگونگی شکل گیری معماری معاصر ایران و سیر تحولات آن در زمانهای مختلف، که در یک روایتی کوتاه با تکیه بر دستاوردهای محدود ادبیات مکتوب معماری معاصر ایران در دهه های اخیر، مورد بررسی و نقد به منظور شناخت قرار می گیرد.

در گفتار سوم به اصلی ترین گرایشها و رویکردها در چگونگی «حضور» معماری گذشته در آرا و اندیشه ها در دوره های معین که نمودی بارزتر و شاخص تر داشته پرداخته میشود. در چهارمین گفتار، در

جستجوی راهی برای نگرش به معماری ارزشمند ایرانی به نگرش، شرح، و در کل دریافت اثر معماری در گذشته می پردازد، و آنچه که اهمیت می یابد اینکه، به چه وجه و خصلتهائی از آن در معماری امروز میتوان توجه نمود.

در گفتار پنجم به معرفی ویژگیهای تاریخی و اقلیمی شهر اصفهان میپردازد. در گفتار ششم، به تحلیل سایت و عوامل تاثیر گذار محیط بر طرح (مکان طرح) و گفتار هفتم به برنامه ریزی محتوایی - فیزیکی پرداخته شده است و در نهایت گفتار پایانی به ایده ها و کانسپت های طراحی و در نهایت ارائه طرح اختصاص داده شده است.

فهرست مطالب

۱	گفتار نخست: دیباچه
۲	۱-۱- پیشگفتار (بیان مساله)
۳	۲-۱- ساختار رساله
۵	۳-۱- روش پژوهش
۷	۱-۳-۱- مطالعات کتابخانه ای
۸	۲-۳-۱- مطالعات آماری، نقشه ها و تصاویر
۸	۳-۳-۱- مطالعات میدانی
۸	۴-۳-۱- مصاحبه و سمینارها
۹	۴-۱- درباره تعاریف
۹	۱-۴-۱- سنت
۱۰	۲-۴-۱- تجدد
۱۱	۳-۴-۱- معاصر
۱۴	۵-۱- آغاز سخن
۱۹	گفتار دوم: روایتی از چگونگی شکل گیری معماری معاصر ایران
۲۰	پیشگفتار
۲۱	۱-۲- نگاهی اجمالی به سیر تحول در معماری دوره قاجاریه
۲۶	۲-۲- نگاهی اجمالی به سیر تحول در معماری دوره پهلوی اول (۱۳۲۰ - ۱۲۹۹ ه ش)
۳۱	۳-۲- نگاهی اجمالی به سیر تحول در معماری دوره پهلوی دوم (۱۳۲۰ - ۱۳۵۸ ه ش)
۳۵	۴-۲- نگاهی به معماری دوران بعد از انقلاب (۱۳۵۸ - ۱۳۸۵ ه ش)
۳۹	۵-۲- حاصل سخن
۳۹	۱-۵-۲- پایان پایان، پایان آغاز
۳۹	۱-۱-۵-۲- شرایط تغییر الگو
۴۰	۲-۱-۵-۲- زمان و تحولات اجتماعی
۴۱	۲-۵-۲- مولفه ها و سرچشمه های اصلی شکل دهنده به اندیشه های معماری معاصر ایران
	۱-۲-۵-۲- پشتوانه های فرهنگی معماری ایران؛ با تمامی تنوع، گوناگونی و ابهام در شناخت و درک آن؛
۴۱	
۴۲	۲-۲-۵-۲- چگونگی فهم و دریافت مدرنیته اروپایی و تاثیر آن بر معماری معاصر ایران
۴۳	۳-۲-۵-۲- اندیشه و مصداق های معماری مدرن جهانی
۴۴	۳-۵-۲- گذار از سنت به مدرنیته

- بخش دوم ۱۰۸
- ۲-۲- نگاه به مفهوم شفافیت در معماری ایران ۱۰۸
- ۱-۲-۴- شفافیت و کیفیتهای موثر آن بر فضا ۱۰۹
- ۱-۱-۲-۴- شفافیت از نگاه واندیشه معمارانه ۱۰۹
- ۲-۱-۲-۴- شفافیت و خلاقیت فضایی ۱۱۰
- ۳-۱-۲-۴- شفافیت و انعکاس ۱۱۲
- ۴-۱-۲-۴- شفافیت و فن آوری ۱۱۳
- ۵-۱-۲-۴- شفافیت و تزئینات ۱۱۵
- ۶-۱-۲-۴- شفافیت و تاثیر بر الگوها ۱۱۷
- ۷-۱-۲-۴- شفافیت و نور ۱۱۸
- ۲-۲- شفافیت ایرانی و تأثیر بر کیفیت فضاها ۱۲۱
- ۱-۲-۲-۴- فضای متباین ۱۲۱
- ۲-۲-۲-۴- پیوستگی و تداوم فضایی ۱۲۲
- ۳-۲-۲-۴- سلسله مراتب نور و تاریکی (سازماندهی حرکت) ۱۲۶
- ۴-۲-۲-۴- سیالیت ۱۲۸
- ۵-۲-۲-۴- نوسان میان مفاهیم متضاد ۱۳۳
- ۳-۲-۴- حاصل سخن ۱۳۶
- ۱-۳-۲-۴- شکوفائی و تکامل فضا ۱۳۶
- ۲-۳-۲-۴- پاسخ های خلاقانه و هوشمندانه - نوآوری ۱۳۷
- گفتار پنجم: معرفی بستر پروژه** ۱۳۹
- ۱-۵- وضعیت طبیعی ۱۴۰
- ۲-۵- روند شکل گیری و توسعه شهر ۱۴۱
- ۳-۵- اصفهان و پیشرفت ۱۴۳
- ۴-۵- بررسی ویژگیهای اقلیمی شهر اصفهان ۱۴۶
- ۱-۴-۵- آب و هوای اصفهان ۱۴۶
- ۲-۴-۵- درجه حرارت ۱۴۷
- ۳-۴-۵- میزان بارندگی ۱۴۷
- ۴-۴-۵- جهت گیری ساختمان ۱۴۸
- ۵-۴-۵- تأثیر باد بر ساختمان ۱۴۹
- ۶-۴-۵- راهکارهای اقلیمی متناسب با بافت در شهر اصفهان ۱۴۹

۱۵۱.....	گفتار ششم: سایت طراحی
۱۵۲.....	۱-۶- اهمیت مکانی سایت در شهر
۱۵۳.....	۲-۶- موقعیت مکانی سایت
۱۵۵.....	۳-۶- دسترسی ها
۱۵۵.....	۱-۳-۶- دسترسی پیاده
۱۵۵.....	۲-۳-۶- دسترسی سواره
۱۵۶.....	۴-۶- همجواری و همسایگی های سایت(متن و فضای شهری)
۱۵۸.....	۵-۶- منظر و دید به سایت
۱۵۹.....	۶-۶- ابعاد و اندازه
۱۶۰.....	۷-۶- معایب سایت
۱۶۰.....	۸-۶- ویژگی های فیزیکی
۱۶۰.....	۱-۸-۶- شیب زمین
۱۶۰.....	۲-۸-۶- پوشش گیاهی

۱۶۱.....	گفتار هفتم: برنامه ریزی فیزیکی طرح
۱۶۲.....	پیشگفتار
۱۶۲.....	۱-۷- پیش درآمد
۱۶۴.....	۲-۷- عرصه بندی عملکردی فضاها
۱۶۵.....	۳-۷- عرصه بندی فضاها و مشخصات کامل آنها
۱۶۷.....	۱-۳-۷- عرصه اداری-مدیریتی
۱۶۷.....	۲-۳-۷- عرصه عمومی
۱۶۸.....	۳-۳-۷- عرصه آموزشی
۱۶۸.....	۴-۳-۷- عرصه پژوهشی
۱۶۹.....	۵-۳-۷- عرصه نمایشگاهی
۱۶۹.....	۶-۳-۷- عرصه گردشگری
۱۷۰.....	۷-۳-۷- عرصه خدماتی
۱۷۰.....	۴-۳-۷- عرصه پشتیبانی

۱۷۱.....	گفتار هشتم: ایده و ارائه طرح
۱۷۲.....	۱-۸- تفکر و اندیشه طرح
۱۷۴.....	۲-۸- شکل گیری طرح

فهرست جداول، نمودارها و تصاویر

صفحه	موضوع	نوع سند	شماره	گفتار
۲۵	اصلی ترین سبک ها در دوره قاجاریه	جدول	۱-۲	۲
۳۲	مهمترین عوامل و شاخص ترین تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی بر معماری دوره پهلوی دوم	جدول	۲-۲	۲
۳۸	شاخص ترین گرایش ها در معماری دوره معاصر	جدول	۳-۲	۲
۵۷	عناصر و نشانه های باستانی درنمای کاخ شهربانی	تصویر	۱-۳	۳
۵۷	موزه ایران باستان	تصویر	۲-۳	۳
۵۸	استفاده از عناصر تزئینی نظیر نقوش برجسته، سرستونها و ستون	تصویر	۳-۳	۳
۵۸	آرامگاه فردوسی، نمونه کامل و نگرش ناب در احیاء معماری باستانی	تصویر	۴-۳	۳
۶۱	تلفیق نمادهای معماری گذشته با معماری عصر مدرن، طرح مقبره بوعلی سینا	تصویر	۵-۳	۳
۶۳	طراحی مبتنی بر مبنای حکمی و فلسفی اندیشه عرفانی ایرانی، مرکز مطالعات عالی مدیریت هاروارد	تصویر	۶-۳	۳
۶۴	بهره گیری استعاری از عناصر معماری ایران، با ترکیبی نوین از فرم ها و مصالح، موزه هنرهای معاصر	تصویر	۷-۳	۳
۶۵	طراحی شوشتر نو با نگاهی منطقه گرایانه به طراحی شهری و با اتکا به رفتارها و سنن زیست	تصویر	۸-۳	۳
۷۵	مجموعه فرهنگی ورزشی رفسنجان	تصویر	۹-۳	۳
۸۲	شاخص ترین رویکردها در چگونگی حضور گذشته در معماری معاصر ایران (۱۳۵۸-۱۳۸۶)	تصویر	۱۰-۳	۳
۹۲	تغییر کهن الگوها در زمان-چهار طاقی	تصویر	۱-۴	۴
۹۳	تحقق مفاهیم در معماری امروز	نمودار	۱-۴	۴
۱۱۲	برداشتن مرز بین واقعیت و مجاز از طریق یکی کردن ماده و تصویر آن در آب، شفافیت و قابلیت انعکاس، هشت بهشت اصفهان	تصویر	۲-۴	۴
۱۱۴	گنبدخانه ها در طول تاریخ در جهت کاهش ماده و گسترش فضا تکامل یافته اند	تصویر	۳-۴	۴
۱۱۵	تزئینات در معماری در دوره صفویه در جهت شفاف شدن و سبکی	تصویر	۴-۴	۴
۱۱۶	عبور نور از شبکه های هندسی، نورگیر ها و تابش به درون فضا	تصویر	۵-۴	۴
۱۱۷	الگوی حیاط مرکزی-حیاط مرکزی در طول تاریخ در جهت گشایش و شفافیت تکامل یافته است	تصویر	۶-۴	۴
۱۱۸	نور کیفیت مادی بنا را به مرزی ورای ماده می رساند	تصویر	۷-۴	۴

صفحه	موضوع	نوع سند	شماره	گفتار
۱۲۱	ساباط ها در کاهش از فضای یکنواخت بیشترین اثر بصری را دارند	تصویر	۸-۴	۴
۱۲۳	تحرك حس بینایی و وجود رابطه بصری، موجب نوعی پیوستگی و تداوم فضائی می شود، باغ ماهان کرمان	تصویر	۹-۴	۴
۱۲۴	وجود رابطه بصری میان فضای داخل و خارج، موجب نوعی پیوستگی و تداوم فضایی می شود، باغ فین کاشان	تصویر	۱۰-۴	۴
۱۲۴	پیوستگی و تداوم فضایی میان فضای داخل و خارج، باغ فین کاشان	تصویر	۱۱-۴	۴
۱۲۵	پیوستگی فضایی از جنبه های بنیادین معماری و شهرسازی گذشته است	تصویر	۱۲-۴	۴
۱۲۶	سلسله مراتب نور و تاریکی در جهت حرکت انسان	تصویر	۱۳-۴	۴
۱۲۸	حرکت از فضائی به فضای دیگر، بدون انفصال در حجم، مسجد و مدرسه آقابزرگ، کاشان، دوره قاجاریه	تصویر	۱۴-۴	۴
۱۲۹	فضای داخل کوشک هشت بهشت	تصویر	۱۵-۴	۴
۱۳۱	فضاهای معماری و شهرسازی ایرانی، بدون ایجاد مرزهای قطعی به یکدیگر تبدیل میشوند	تصویر	۱۶-۴	۴
۱۳۲	دیدگاه و نظرات معماران در مورد سازمان بندی حرکت درون فضا در معماری	جدول	۱-۴	۴
۱۳۳	ماسوله، معماری متفاوت از کویر ایران	تصویر	۱۷-۴	۴
۱۳۵	دیدگاه و نظرات معماران در مورد برتری درونگرایی بر برون گرایی در معماری	جدول	۲-۴	۴
۱۴۲	سیر تحول تاریخی شهر اصفهان دوره صدر اسلام	تصویر	۱-۵	۵
۱۴۳	سیر تحول تاریخی شهر اصفهان دوره صفویه	تصویر	۲-۵	۵
۱۴۴	تصویر هوایی از کارخانه های اطراف اصفهان در سال ۱۳۳۵	تصویر	۳-۵	۵
۱۴۴	منظر عمومی شهر اصفهان در سال ۱۳۵۳، نگاه از جنوب شرقی حواشی سایت	تصویر	۴-۵	۵
۱۴۵	بیشترین نشانه های صنعت در کارخانجات ریسندگی مقارن با دوره صنعتی شدن ایران	تصویر	۵-۵	۵
۱۴۵	منظر قرارگیری باغ های صنعتی بر روی باغ های دوره صفویه.	تصویر	۶-۵	۵
۱۴۷	دمای هوا در ماههای مختلف سال در شهر اصفهان	جدول	۱-۵	۵
۱۴۸	میزان بارندگی در ماههای مختلف سال	جدول	۲-۵	۵
۱۴۸	بهترین جهت قرارگیری ساختمان در اصفهان	تصویر	۷-۵	۵
۱۴۹	جهت قرار گیری ساختمان و محدوده اثر باد ها	تصویر	۸-۵	۵
۱۵۲	موقعیت مکانی سایت نسبت به ساختار شهر اصفهان در گذشته و حال	تصویر	۱-۶	۶
۱۵۴	موقعیت سایت در شهر اصفهان و تصویر هوایی از سایت	تصویر	۲-۶	۶
۱۵۵	دسترسی به سایت طرح	تصویر	۳-۶	۶

صفحه	موضوع	نوع سند	شماره	گفتار
۱۵۶	دسترسی اصلی به سایت، خیابان آبشار اول	تصویر	۴-۶	۶
۱۵۶	دسترسی درجه دوم، خیابان شهرز شمالی	تصویر	۵-۶	۶
۱۵۷	خانه هنرمندان اصفهان از دوره پهلوی اول	تصویر	۷-۶	۶
۱۵۷	شرکت پلی آکریل اصفهان از ساخته های دوره معاصر اصفهان	تصویر	۸-۶	۶
۱۵۸	همجواری و همسایگی های سایت	تصویر	۹-۶	۶
۱۵۹	دید از داخل خانه هنرمندان به سایت	تصویر	۱۰-۶	۶
۱۵۹	دید از داخل سایت به بیرون	تصویر	۱۱-۶	۶
۱۶۶	مشخصات عرصه بندی عملکردها	جدول	۱-۷	۷
۱۶۷	فضاها و سرانه های پیشنهادی اداری-مدیریتی	جدول	۲-۷	۷
۱۶۷	فضاها و سرانه های پیشنهادی عرصه عمومی	جدول	۳-۷	۷
۱۶۸	فضاها و سرانه های پیشنهادی عرصه آموزشی	جدول	۴-۷	۷
۱۶۸	فضاها و سرانه های پیشنهادی عرصه پژوهشی	جدول	۵-۷	۷
۱۶۹	فضاها و سرانه های پیشنهادی عرصه نمایشگاهی	جدول	۶-۷	۷
۱۶۹	فضاها و سرانه های پیشنهادی عرصه گردهمائی	جدول	۷-۷	۷
۱۷۰	فضاها و سرانه های پیشنهادی عرصه خدماتی-رفاهی	جدول	۸-۷	۷
۱۷۰	فضاها و سرانه های پیشنهادی عرصه پشتیبانی	جدول	۹-۷	۷

گفتار نخست: دیباچه

"عمل هر معمار یا احيای یک باور متداول است یا جستجوی باوری تازه"
لوئی کان

۱- گفتار نخست: دیباچه

۱-۱- پیشگفتار (بیان مساله)

معماری از بارزترین جلوه های فرهنگ و هنر هر قوم، در هر دوره تاریخی، نمایشگر گویائی از زمان خلق، جهان بینی آفریننده و باور جمعی قالب محیط اثر می باشد.

معماری ایران به فراخور شرایط زمانی، مکانی تاثیرات گوناگونی را به خود دیده است، اما اندیشه تجددگرایی و آنچه که ورود مدرنیته به ایران نامیده شده، معماری گذشته ایران را دستخوش تغییرات گوناگونی کرد و تفکرات و اندیشه های شکل دهنده در دوران معاصر که ره آورد اندیشه از دوران مدرن به شمار می آیند، معماری و شهرسازی را آماج تعاملات و بازخوردهای خود قرار داد.

معماری گذشته ایران که در زمان و مکان خود از با ارزشترین میراثهای فرهنگی جهانی به شمار می رفت و در طی قرون گذشته با غنای ویژه خود بر معماری سایر فرهنگ ها و تمدن ها نیز تاثیر می گذاشت، امروزه فاقد آن شاخصها و ارزشهایی است که بتواند مولد جریانهای نو در معماری باشد و به حرکت رو به رشد و تعالی اش ادامه دهد. معماری امروز ایران تحت تاثیر تعدد گرایشها، تفکرات و جریانهای فکری در معماری و شهرسازی معاصر در سردرگمی قرار گرفته که نیازمند پاسخیست که مولد تفکری پویا در معماری باشد که همواره در جستجوی مسیری برای پاسخگویی به شرایط کنونی معماری امروز در راستای گذشته ارزشمند آن بوده است.

بطور یقین این سرگردانی و بحران که معماری امروز ایران در دهه های اخیر در تلاطم آن قرار گرفته، ریشه در گذشته نزدیک دارد. گسستی که با ورود مدرنیته به ایران و چگونگی برخورد آن با سنت های پیشینه معماری ایران ایجاد شد.

پیوستگی و تداوم معماری ایرانی که با ورود مدرنیته به ایران و نحوه برخورد با آن گسست، باعث شده که همواره معماری امروز ایران در نگاه به گذشته غنی و ارزشمند در جهت، چگونگی نگرش به

گذشته تاریخی و تکامل آن و در نهایت رسیدن به معماری ارزشمند امروز ایرانی تلاش نماید تا معماری ایران همچون گذشته جایگاهی والا و نقشی برجسته در سطح جهان ایفا نماید.

۱-۲- ساختار رساله

ساختار اصلی رساله را هشت فصل تشکیل می دهد که فصل های تئوری آن دارای نتیجه _ حاصل سخن در پایان- و در جهت معرفی و مدخلی بر موضوع تحقیق هر فصل می باشد، گفتارهای رساله با پیشگفتاری شروع و پس از پژوهش و به فراخور مطلب شامل چندین بخش می شود که با یک نتیجه گیری در همان فصل پایان می یابد و زمینه ای برای ورود به مباحث اصلی گفتار بعدی است. شروع رساله با گفتار دیباچه که شامل اهمیت و بیان موضوع، روش پژوهش، تعاریف و تشریح و تبیین موضوع است آغاز می گردد و زمینه ذهنی خواننده را برای گفتارهای اصلی آماده می کند. هدف پژوهشی گفتار دوم، بیانی است اجمالی از چگونگی شکل گیری معماری معاصر ایران در مقاطع زمانی مختلف و پیامد آن، که در یک روایتی کوتاه و با رویکرد تحلیلی و با تکیه بر دستاوردهای محدود ادبیات مکتوب معماری معاصر ایران در دهه های اخیر، مورد بررسی و نقد به منظور شناخت قرار می گیرد.

در معماری امروز تحلیل و بررسی « چگونگی » و « تغییر شرایط » زمینه ها و پیدایش اندیشه هایی که در شکل گیری دوران تاریخی معماری معاصر ما نقش داشته، می تواند راهگشای اندیشه ای برای « خود آگاهی » از تفکر و « الگو واره » های معماری عصر حاضر باشد

هدف این گفتار در جهت شناخت، بررسی و تحلیل موضوع است و آنچه که در روایتی کوتاه به چگونگی شکل گیری معماری معاصر ایران می پردازد در جهت گشایش بحثی است که در حاصل سخن نگارنده به آن می پردازد. گر چه این نوشتار به تمامی سوالات در این زمینه پاسخ نداده است، این انگیزه را دارد که راهی به سوی شفاف شدن موضوع بردارد و با پژوهشی گرد و غبار و فضای مه گرفته آن را کم رنگ تر کند. مبانی و نتایج نهفته در آن می تواند به منظور شناخت موضوع و ارائه راهکاری مناسب حاصل شود.

در گفتار سوم به اصلی ترین گرایشها و رویکردها در چگونگی «حضور» معماری گذشته در آرا و اندیشه ها در دوره های معین که نمودی بارزتر و شاخص تر داشته پرداخته می شود آنچه در این نوشتار مطرح می شود، چگونگی پدیدار شدن گذشته و تاثیر آن بر معماری معاصر ایران و تامل و تعمق در رویکردها و گرایشهاست.

نگاه به گذشته تاریخی و دستاوردهای آن نیازمند شناخت و بهره گیری از تجارب گذشته صورت گرفته در آن و نقد و بررسی بی طرفانه آن و دست یافتن به نتایج تحقیقات در جهت ارائه راهکاری مناسب و گشودن بایی در این زمینه است.

در گفتار چهارم سعی شده است که با توجه به نتایج حاصل شده از شناخت موضوع در گفتار های قبلی و تامل در آن و رویکرد مدنظر، به تبیین مبانی نظری و تئوری طراحی جهت استفاده از دستاوردهای این پژوهش در طراحی مجموعه مورد نظر پرداخته شود در این گفتار از پژوهش سعی شده که در جستجوی راهی برای نگرش به معماری ارزشمند ایران به شناخت و پی بردن به ارزش ها و مفاهیم پایدار و اندیشه های معماری ایرانی و استمرار و تکامل آن در معماری امروز پرداخته شود.

آنچه که در این گفتار بیان شد، تلاشی در جهت ایجاد تعامل مولد میان گذشته تاریخی و تفکرات نوین در زمینه معماری است، نوعی خوانش اثر معماری است، یعنی به نوع نگرش، شرح، و در کل دریافت اثر معماری در گذشته می پردازد، و آنچه که اهمیت می یابد اینک، به چه وجه و خصلتهایی از آن در معماری امروز میتوان توجه نمود.

در بخشی دیگر از این رساله نگارنده در ادامه بحث، یکی از خصلتها و مفاهیم معماری گذشته را مورد بررسی کامل قرار میدهد و به کیفیتهای موثر آن می پردازد و سعی می نماید که جدا از یک نگاه سطحی و ذکر مفاهیم معماری گذشته و گذر از آن، با نگاهی ژرف به تحلیل نگرشهای مختلف و پاسخهای متفاوت زمانه به یک مفهوم از مفاهیم و ارزشهای معماری گذشته ایران بپردازد و به زبانی دیگر، نگاه به یک مفهوم می توانست نمونه موردی از مفاهیم ارزشمند معماری گذشته ایران باشد که مورد بررسی قرار گرفت.

در گفتارهای بعدی سعی شده است که به موضوع طرح و پژوهش در زمینه فرایند طراحی پرداخته شود و در حقیقت سعی شد پلی بین تئوری بیان شده با طرح شکل گرفته ایجاد گردد. در گفتار پنجم به بستر موضوع و ویژگیهای اقلیمی در جهت شناخت مکان، در گفتار ششم به اهمیت سایت و عوامل تاثیر گذار بر طرح (مکان طرح)، شناخت بستر و تحلیل سایت پرداخته شده است و در گفتار هفتم به برنامه ریزی محتوایی - فیزیکی و در نهایت گفتار پایانی به ایده ها و فرایند طراح اختصاص داده شده است.

۱-۳- روش پژوهش

در تدوین پژوهش حاضر، منابع و لایه های اطلاعاتی و تحلیلی را می توان در چند لایه طبقه بندی کرد که مهمترین آن، گروه اول، شامل منابعی است که حاوی گرایش ها و تفکرات معماری معاصر ایران است و در حوزه اطلاعات و داده های خام مربوط به تاریخ معماری معاصر نگاشته شده است و می توان از آن برای تهیه و تنظیم اطلاعات مورد نیاز استفاده کرد. قلمرو پژوهش و رساله در این حیطه بر محور تئوری و تحلیل قرار دارد و نه تاریخ اگرچه در بعضی زمینه ها به قلمرو های آن بسط داده شده است.

گروه دوم، منابعی که ادبیات تئوری و تبیین چهار چوب نظری پژوهش و مبانی نظری رساله بر پایه آن نهاده شده است.

گروه سوم، منابعی که به تحلیل وقایع در معماری معاصر می پردازد و وابسته به فرهنگ، سنت، و تحولات مدرنیته در اجتماع بوده که نه به طور مستقیم بلکه به صورت ضمنی در بیان ریشه های شکل گیری و ارائه مبانی فکری و اصول راهگشا مورد بررسی قرار گرفته اند.

با رجوع به منابع و ماخذ حاوی گرایش ها و تفکرات معماری معاصر ایران و با مرور بر ادبیات تحلیلی معماری بخصوص پس از انقلاب (در مقالات تخصصی و بعضا علمی پژوهشی) می توان راهبرد متفاوتی را در برخورد با تبیین رویکردها و آثار معماری معاصر مشاهده و باز شناسی کرد.

راهبرد توصیفی از مهمترین آن و کمتر از راهبرهای تحلیلی در برخورد با اندیشه‌ها و گرایش‌های شکل‌دهنده به معماری معاصر می‌توان ادبیاتی مکتوب و نوشتاری یافت.

در راهبرد هائی که در دهه‌های اخیر در بررسی رویکردها و تبیین آن در نظر گرفته شده، مولفان و منتقدین با نگاهی موضوعی و اغلب با راهبردهائی با دیدگاه نفی و اثبات، تجربه‌های صورت گرفته، تلاش‌های انجام یافته در معماری معاصر ایران را ارزش‌یابی می‌کنند و نوعی نگاه غالب بر این پژوهش‌ها، نتوانسته، دستاوردهائی را نسبت به هدفمندسازی و جهت‌یابی برای رسیدن به پاسخی مناسب و بهره‌گیری از نتایج آن برای پژوهش‌های بعدی فراهم نماید.

در راهبردهای توصیفی در زمینه آثار و تفکرات شکل‌دهنده به معماری معاصر، در این گروه، نویسندگان به توصیف بناهای معماری ایران اقدام می‌کنند و اغلب این آثار (بناهای شکل گرفته در دوران معاصر) توسط طراح یا گروه طراحی پروژه هائی که نسبت به توصیف آن اقدام شده، تهیه و تنظیم می‌شود، این دیدگاه نتوانسته یک راهبرد اصلی را مطرح نماید مگر معدود پروژه هائی که در دوران قبل از انقلاب (پهلوی دوم) ساخته شده و با نگاه و نگرش تحسین‌برانگیز به شرح آن پرداخته شده است.

در صورتی که راهبردی تحلیلی می‌توانست در پژوهش‌ها، داده‌ها و اطلاعات علمی و غیر علمی صورت گرفته را مبنای یک مکانیزم تحلیلی قرار داده و راهگشای تجربه‌های بعدی و باعث بهبود شرایط گردد و در تبیین یک نظریه برای طراحی یا حداقل به سوی طراحی در چنین شرایطی موثر باشد.

برای تدوین و گردآوری و تحلیل یافته‌ها و در نهایت طراحی، مسیرهای گوناگون و متفاوتی را باید آزمود و از نگرش‌ها و زوایای مختلف به موضوع مورد نظر و مرزهای گستره آن نزدیک شد؛ اگر چه با منابع پژوهشی بسیار محدود، ناقص و حتی با نظرات متفاوت (حتی در موارد عینی)، راهی بسیار طولانی و دشوار را باید طی کرد تا به سر منزل مقصود رسید.

آنچه که در آغاز سخن بیان شده نشان از اهمیت پژوهش و گواه بر لزوم استمرار بر این گونه تحقیقات می‌باشد چرا که خواست معماری زمانه ماست، اهمیت به بستر و زمینه تحقیق معماری را